

БЕЛАРУСКІ КАЛЕКЦЫЯНЕР

Выданьне Арганізацыйнага камітэту Беларускага таварыства калекцыянераў ♦ № 1, 1990

ЗВАРОТ да калекцыянераў Беларусі

Шаноўныя сябры! Сёньня, калі ідзе абуджэньне беларускага народа, адраджэньне беларускай культуры, прага народа да сваёй гісторыі, беларускія калекцыянеры не павінны стаяць убаку ад гэтых працэсаў. Нас само жыцьцё прымушае ўзяцца за адраджэньне даўніх традыцый калекцыяніраваньня на Беларусі. Вытокі нашага калекцыяніраваньня ляжаць яшчэ ў XII–XIV стагоддзях. Пазней калекцыяніраваньне на Беларусі набыло даволі шырокі размах. Найбольш буйныя зборы былі ў Нясвіжы, у Ілчорсах, Ружанах, Гародні і іншых месцах. Але ў Выніку бясконцай войнаў і знішчэньнем значнай часткі нашай інтэлігенцыі калекцыяніраваньне на Беларусі прыйшло ў заняпад. Ды і самі калекцыі былі разьцягнуты, як нашымі суседзьмі, так і іншымі захопнікамі, што прыходзілі на нашу Бацькаўшчыну. Імат чаго зь несвіжскіх калекцыяў апынулася ў ленынградскім „Эрмітажы”. У Маскве літаральна ў кожным гістарычным музеі, архіве ці бібліятэцы ёсьць калішнія беларускія зборы.

Зь утварэньнем БССР на Беларусі ў 20-я гады быў вельмі пашыраны краязнаўчы рух. Гэта вяло да стварэньня новых калекцый, як дзяржаўных так і прыватных. Зьявілася надзея, што ўрэшце беларусы змогуць стаць гаспадарамі на сваёй зямлі

Францыск Скарына

чы рух. Гэта вяло да стварэння новых калекцый, як дзяржаўных так і прыватных. З'явілася надзея, што ўрэшце беларусы змогуць стаць гаспадарамі на сваёй зямлі.

Але не, зноў пачалося вынішчэнне лепшых сыноў Беларусі, вынішчэнне нашай культуры. Гінулі людзі, гінулі музеі. Бясследна знікалі нацыянальныя каштоўнасці Беларусі сярод якіх і крыж Эфрасіньні Полацкай. Які сёння стаў сымболом нашых каштоўнасцей і сымболом нашых страт.

Пасьля другой сусветнай вайны калекцыяніраваньне на Беларусі, нажаль, набыла ўсе тыя адмоўныя рысы, што існуюць у нашым грамадстве. Сучасны беларускіх калекцыянер – гэта як правіла гараджанін, які ня ведае ні сваёй гісторыі, ні сваёй мовы, з яскрава выражаным зацікаўленьнем да чужога, перш-на-перш расейскага. Зборы такіх калекцыянераў, як правіла, нічога агульнага ня маюць з гісторыяй і культурай Беларусі. І вось сьвядома ці не, але яны са свайго боку, зьяўляюцца прадаўжальнікамі афіцыйнай палітыцы русіфікацыі. Зараз у нас сотні самых розных калекцыянераў, але толькі адзінкі зь іх захопляюцца беларускай. Напрыклад, сярод нумізматаў самая папулярная тэма гэта „Манеты Расеі”. І нашы срэбныя талеры зь лёгкасьцю мяняюцца на медныя маскоўскія пятакі. Ня сакрэт, што шмат хто зь „калекцыянераў” Беларусі беспакаранна гандлюе гістарычнымі каштоўнасцямі нашага народа. І плывуць за межы Беларусі нашы манетныя скарбы, абразы, кніжкі. Працягваецца вынішчэнне беларускай культуры – толькі ўжо рукамі „калекцыянераў” Беларусі.

Вось чаму насъпела пытаньне аб утварэнні Беларускага таварыства калекцыянераў. Гэта таварыства павінна аб'яднаць у сваіх радах тых калекцыянераў, якім сапраўды не абыякавы лёс Беларускага Адраджэння. Праз таварыства можна будзе весьці культурна-асьветніцкую працу, як сярод насельніцтва так і сярод калекцыянераў Беларусі. Таварыства будзе ладзіць выставы, спрыяць выданню самай рознай літаратуры па калекцыяніраваньню, дапамагаць у пошуку і абмене патрэбных матэрыялаў.

Мы заклікаем ўсіх сьвядомых калекцыянераў падтрымаць нашу ідэю па стварэнню Беларускага таварыства калекцыянераў і паведаміць пра сябе ў рэдакцыю.

Жыве Беларусь!

А. СЯРОЖКІН,
І. ВАШКЕВІЧ,
У. ЦЯРОХІН,
У. РАДАШКЕВІЧ,
А. САВІЦКІ.

ДА 500 ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ

ЮБІЛЕЙНАЯ ПАШТОЎКА

Маркі Слуцкага паўстання

„Адна з яркіх старонак барацьбы беларускага народа за дзяржаўную незалежнасьць – Слуцкае паўстаньне. Доўгі час у афіцыйнай гісторыяграфіі яно замоўчвалася ці падавалася, як лакальны контррэвалюцыйны нацыяналістычны мяцеж. Але ж у апошнія гады затрашчэлі стэрэатыпы і з-пад накінутай схемы паказалася жывое аблічча нашай няпростай, часта трагічнай гісторыі”. Так пачынае свой артыкул

„Слуцкае паўстаньне” А. Бяляцкі зьмешчаны ў 2-гім нумары газэты „Грунвальд”. Нядоўга трымалася „Слуцкая рэспубліка”, бо была здушана рэгулярным войскам Чырвонай арміі. Але ў народзе жыве памяць аб паўстаньні. На Захадзе беражліва захоўваюцца ўсе дакументы і матэрыялы, якія маюць дачыненне да гэтых паддзей. Зусім нядаўна стала вядома, што існуюць і паштовыя маркі „Слуцкага паўстаньня”.

Паўстанцы для сваіх патрэб выкарастоўвалі старыя запасы расейскіх марак, але на іх рабілі наддрукоўку „Надзвычайная Рада Случчыны”. Надпіс гэты на марках рабіўся лацінскай. Гэта ўсё, што на сённяшні дзень нам вядома пра маркі Слуцкага паўстаньня. Мы зь задавальненнем прымім любую дадатковую інфармацыю. А можа нават у каго захаваліся і самі маркі, ці хаця бы іх выявы.

А. С.

Нам на зайздрасьць

У гэтым годзе ўпершыню надаралася наведаньне Літвы. Быў у Вільні і ў некаторых іншых местах і мястэчках. Да гэтага, вядома, шмат чытаў і чуў пра Літву ў літоўцах. Але, як кажуць, лепш адзін раз убачыць, чым семь разоў пачуць. Многае, натуральна, бачылася ў параўнаньні. Вялікую фору далі яны нам і па ўзроўню жыцьця, культуры вытворчасці, агульнай культуры. Але асабліва кідаецца ў вочы іх сапраўдная любоў,

павага, беражлівае стаўленьне да ўсяго свайго нацыянальнага: гісторыі, культуры, помнікам архітэктуры і мовы. Нават ў мястэчках зьдзіўляе ўвага да такіх, здавалася бы, дробязяў, як паштоўкі з выявай мясцовых краявідаў, значкам і вымпелаў гэтых местаў, нацыянальным календарам.

Прыехаўшы ў Воршу, я спецыяльна яшчэ раз зьвярнуў увагу на гэтае ў нашых крамах і ятках. Нічога: ані

паштовак, ані значкоў, ані календароў. . . Не знайшоў нават ні воднага простага календара з пазначэньнем назваў месяцаў па-беларуску.

Пажадана, каб у будучым нашы мясцовыя ўлады і народныя дэпутаты места зьвярталі больш увагі і да гэтых дробязяў. У жыцьці ўсё ўзаемазьвязана і з такіх дробязяў нараджаецца пвага да сябе, да свайго места, рэспублікі, народу.

Мікола НОВІКАЎ,
м. Ворша

425-я ўгодкі Беларускай пошты

У 1965 г. Масква адзначала 300-ты юбілей сваёй пошты. Беларусы павінны былі б адзначыць 400 годдзе. Нажаль, нічога падобнага не было. Не толькі, што не была выпушчана адмысловая паштовая марка, якая б была прысвечана гэтай падзеі, а і, наогул, усё пытаньне было замоўчана савецкай прэсай. Не было адзначана ў 1967 годзе і 250-годдзе Менскай пошты, хаця ў гэтай справе звяртаўся да міністра сувязі БССР вядомы дасьледнік Адам Мальдзіс. Вось што ён напісаў на конт гэтага ў сваім лісьце ў рэдакцыю газеты „Літаратура і мастацтва” за 19 студзеня 1968 года.

„Гады два таму, — кажа Мальдзіс, — я пераглядаў гісторычна-краязнаўчы нарыс Уладзіслава Сыракомлі „Мінск”, які быў зьмешчаны ў польскім часопісе „Тэка Віленска” у 1857 г. У вочы кінуўся радок аб тым, што першая паштовая ўстанова ў Менску была адкрыта ў 1717 г., калі праз горад пралягла рэгулярная паштовая лінія ад Вільні на Магілёў, да Масквы. Супаставіў лічбы 1717 і 1967, атрымліваецца 250 гадоў. Аб усім гэтым, — працягвае Адам Мальдзіс, — я напісаў у лісьце на імя міністра сувязі БССР. Так і так, паважаны таварыш міністар, ёсьць паставы адсвяткаваць юбілей Менскай пошты ці нават беларускай пошты ўвогуле. Праз нейкі час, — піша далей Мальдзіс, — 10 лістапада 1966 г. я атрымаў ліст з подпісам намесьніка начальніка паштовага ўпраўленьня Міністэрства сувязі Рыбаковай. На ваша пісьмо паведамляю, — гаварылася ў ім, — што Міністэрствам сувязі БССР удакладняецца дата 250-годдзя Менскай пошты. Зь удакладненьнем даты будуць прыняты меры па падрыхтоўцы неабходнага матэрыялу для выпуску паштовай маркі і канвэрта. Аднак, — адзначае А. Мальдзіс, — закончыўся 1966, закончыўся і 1967 год, а дата ўсё ўдакладняецца. Як бы там ні было, але юбілей адзначаны ня быў. Як бачым нават сьціплая прапанова аўтара згаданага ліста адзначаць 250-годдзе Менскай пошты была поўнасьцю зьігнаравана савецкімі ўладамі. Кажым, сьціплая, бо мы ўпэўнены, што гэтак А. Мальдзіс, як і вядомы спецыяліст зь гісторыі старажытна-беларускага горада Зіновій Капыскі, да якога звярталіся зь Міністэрствам сувязі БССР, для ўдакладненьня даты, вельмі добра

беларускі штамп на расейскіх марках, якія ў той час былі ў абароце. Хутка аднак была выпушчана сэрыя марак Беларускай Народнай Рэспублікі. Яна складалася зь трох марак, на якіх фігуравалі Францішак Скарына, нацыянальны гэрб „Пагоня” і аратый. У 1920 годзе была выдадзена другая сэрыя зь пяці марак зь надпісам „Асобы атрад БНР”. Яна была выдадзена генэралам Булак-Булахавічам у месяцы красавіку. Маркі гэтыя перавыдаваліся пазьней аж чатыры разы.

Неабходна адзначыць, што ў 1916, 1922 гадах на тэрыторыі Беларусі былі адначасова ў абароце паштовыя маркі розных акупантаў нашай Бацькоўшчыны. Гэтак яшчэ ў 1916 годзе ў Беластоку была выпушчана марка нямецкімі акупацыйнымі ўладамі цаню ў 25 фэнігаў зь рысункам гэрбу горада ў авале. У 1918 годзе на тэрыторыі акупаванай першым польскім корпусам генэрала Доўбор-Мусьніцкага ўжываліся расейскія маркі 1909–1917 гадоў зь надпісамі ў польскай мове. У тым жа 1918 годзе ў Городні была выдадзена паштовая марка зь нямецка-польскім надпісам. А ў наступным 1919 г. таксама ў Городні на дзевяціх расейскіх паштовых марках быў зроблены надпіс у літоўскай і беларускай мовах. У пачатку 20-х гадоў на тэрыторыі такзванай сярэдняй Літвы польскія адміністрацыйныя ўлады выпусьцілі каля 50-ці паштовых марак. На іх звычайна фігуравалі польскі арал і наша „Пагоня”, архітэктурныя помнікі Вільні і ваколіцаў, і іншая гістарычная тэматыка. Апрача гэтага, на заходняй Віленшчыне былі ў абароце маркі літоўскія, а на тэрыторыі, акупаванай бальшавікамі, савецкія.

Трэцяя сэрыя паштовых марак Беларускай Народнай Рэспублікі была выдадзена ў 1923–24 гадох у Коўне, Беларускай эміграцыйным урадам. Аднак маркі гэтыя нідзе не фігуруюць у замежных каталёгах. Ёхняя тэматыка была чыста нацыянальная.

На працягу апошніх дзесяцігоддзяў беларускія паштовыя маркі выдаваліся рознымі камітэтамі і арганізацыямі на Захадзе. Пасьля другой сусьветнай вайны экзыльны ўрад БНР выдаў прыгожую сэрыю зь пяці марак, якія наклеяваюцца да сёньняшняга дня побач зь маркамі краінаў скуль вы-

лік паштовых марак, падкрэсліваем паштовых марак, а не розных юбілейных штэмпелеў і маркіраваных канвэртаў, прысьвечаных так ці інакш Беларусі, не даходзіць і да сотні, і то зь вялікай нацяжкай.

Гэтак ад 1922 г., калі БССР стала афіцыйна часткай СССР, да чэрвеня 1941 г., гэта значыць за 19 гадоў беларуская тэматыка на савецкіх паштовых марках выступіла ўсяго чатыры разы на васьмёх марках. Калі возьмем пад увагу той факт, што за гэты самы час у Савецкім Саюзе было выпушчана 691 паштовая марка, дык згаданыя восем марак зь адноснай беларускай тэматыкай выглядаюць проста насмешкай.

Ня лепш стаіць справа і ў пасляваенны перыяд. Каб пераканацца ў гэтым варта заглянуць у каталёгі марак, або ў працу Льва Коласава „Філіялія Беларусі” выдадзеную ў 1984 годзе па-расейску.

У каталёгу Гібанса за 1981 г. зьмешчаны звесткі пра 4821 савецкую паштовую марку. Колькасць іх прысьвечаны ў той ці іншай ступені Беларусі — усяго каля сямі дзесяткаў. А мо ў Беларусі сапраўды не было ніякай падзеі, якую варта было б адзначыць на паштовых марках за апошнія 72 гады? Было! І шмат. Але зь іх былі азначаны толькі лічаныя. Для прыкладу, прыгадаем некаторыя падзеі зь гісторыі Беларусі, якія, на нашу думку, варта было б адзначыць. Возьмем толькі паслясталінскі перыяд. Гэтак у 1957 годзе споўнілася 400 год ад

дня прыняцьця 1 красавіка 1557 года Устава на валокі, паводле якога ў Вялікім княстве Літоўскім пачалося вядомая зямельная рэформа. На 1959 год прыпалі 100-годкі нараджэньня і 25 сьмерці выдатнага дзеяча беларускай культуры Браніслава Эпімаха-Шыпілы. На 1964 г. прыпаў 100 юбілей нашага этнографа і фальклёрыста Аляксандра Сержпутоўскага. У 1966 г. споўнілася 400-годдзе зь дня зацьвержання, 11 сакавіка 1566 г., выдатнага помніка беларускай юрыдычнай думкі, другога Статута Вялікага княства Літоўскага і праз два гады ў 1968 годзе 500-я ўгодкі зь дня выданьня першага Збору законаў Вялікага княства

гісторыі старажытна-беларускага горада Зіновій Капыскі, да якога звярталіся з Міністэрства сувязі БССР, для ўдакладнення даты, вельмі добра абазнаны з заканадзучымі актамі Вялікага княства Літоўскага і з дакладнай датай узаконення беларускай пошты. Справа тут у чымсьці іншым, а менавіта, даведаўшыся, што беларускай пошце не 250, не 300 год, а 400, гэта значыць на 100 гадоў болей чым расейскай, рэспубліканскія ўлады паставілі ўсю гэту справу замяць. У выніку юбілей беларускай пошты так і ня быў адзначаны.

Але вернемся на момант да гісторыі нашай пошты і звязанага з ёю будаўніцтва наземных камунікацый. Новы этап дарожнага і прыдарожнага будаўніцтва ў Беларусі пачынаецца ў канцы 18-га – першай палове 19-га стагоддзя, калі на тэрыторыі Беларусі, каб умацаваць палітычны ўплыў Расейскай імперыі і для стратэгічных меркаваных пракладаецца шмат дарогаў, большая колькасць паштовых станцый. У 1772 г. былі ўведзены новыя правы паштовай аплаты. 12 год пазней гэта аплата была павышана.

Вайна 1812 г. нанесла вялікія страты беларускай пошце. Аднак, дзякуючы клопатам нашай шляхты, яна перажыла крызіс і хутка стала на шлях адбудовы.

Калі 150 год таму ў 1840 годзе з'явілася ў Англіі першая паштовая марка, Беларусь была забраным краям. Зразумела, што пры такіх абставінах не было і мовы аб выданні беларускіх паштовых марак. Таму на ўсёй тэрыторыі Беларусі адзінымі маркамі ў абароце былі маркі расейскія. Зь двухгаловым арлом і царамі з напышлівымі, як пісаў калісьці Белавусаў у часопісе „Беларусь”, пепчанымі тварамі. Выпушчаныя ўпершыню ў 1857 годзе, яны праіснавалі да 1922 года.

Абвешчанне незалежнасці Беларусі і ўтварэння Беларускай Народнай Рэспублікі ў сакавіку 1918 г. выклікала патрэбу выдання сваіх уласных паштовых марак. Спачатку быў зроблены

най вайны экзальны ўрад БНР выдаў прыгожую сэрью з пяці марак, якія наклеяюцца да сённяшняга дня побач з маркамі краінаў скуль высялаюцца лісты.

У 1971 годзе згуртаванне беларусаў у Вялікабрытаніі выкарыстала забастоўку брытанскіх паштавікоў і стварыла такзваную пошту ЗБВБ, каб такім чынам папулярызаваць імя Беларусі. Зь усіх эмігрантаў, што жывуць у Вялікабрытаніі толькі беларусы здагадаліся выкарыстаць сітуацыю і за 19 дзён да канца забастоўкі выпусцілі аж дзве сэр'і беларускіх паштовых марак.

Гаворачы пра беларускую нацыянальную тэматыку ў філіяліі, мусім сцвердзіць наступны факт. 150-годдзе існавання паштовых марак паказала, што яна можа фігураваць пад сваім імем, толькі на марках выдадзеных сваім незалежным урадам. У іншым выпадку беларуска выступае пад чужой шыльдай.

Гэтак, напрыклад, на прадваенных польскіх паштовых марках можна было бачыць віленскую Вострую браму, Мірскі замак, каталіцкі сабор у Вільні, супольных польска-беларускіх каралёў, гэтмана Хадкевіча.

На марках Сярэдняй Літвы апроч таго сабор сьвятога Мікалая ў Вільні, „Пагоню”, замкавую гару, замак Тышкевіча, сыноў беларускай зямлі Касьцюшку і Міцькевіча, ды іншае.

На паштовых марках незалежнай Літвы: вялікіх князёў Вялікага княства Літоўскага Міндоўга, Гедыміна, Вітоўта, Кейстута, Альгерда, руіны замка парой гісторыі нашага народа.

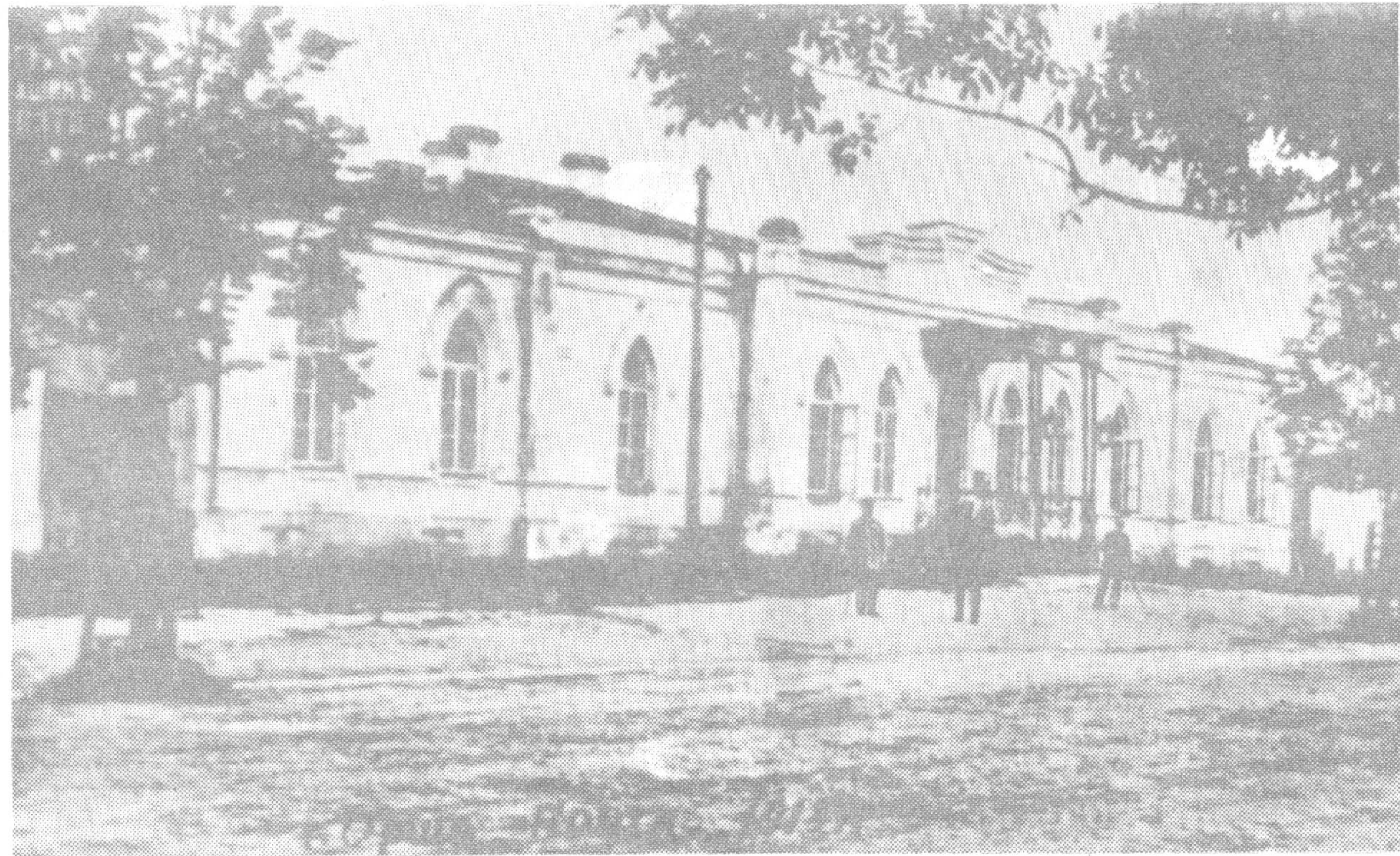
Зусім ня лепш выглядае справа і зь савецкімі паштовымі маркамі. Бо і тут хаця часамі і выступае беларуская тэматыка, яна выступае пад агульным імем СССР. Да гэтага ж маркі, на якіх адлюстраваны беларускія нацыянальныя тэмы, вельмі абмежаваны колькасна.

Уласна кажучы, да гэтага часу, гэта значыць за 72 гады існавання Савецкай улады на Беларусі,

1566 г., выдатнага помніка беларускай юрыдычнай думкі, другога Статута Вялікага княства Літоўскага і праз два гады ў 1968 годзе 500-я ўгодкі з дня выдання першага Збору законаў Вялікага княства – судзбнік Казіміра Ягайлавіча. Праз 11 год, у 1979 годзе, можна было б адзначыць увядзення 450 год таму, 29 верасня 1529 г. Першага Статута Вялікага княства Літоўскага. Тры гады пазней, у 1976 годзе, беларускае грамадства адзначала 100 юбілей нараджэння і 60 угодкі сьмерці выдатнай беларускай паэтка-рэвалюцыянеркі Алаізы Цёткі. А на 1 сакавіка 1981 года прыпала 400-годдзе ўтварэння галоўнага Літоўскага Трыбунала, вышэйшага судовага апеляцыйнага органа Вялікага княства Літоўскага. У тым жа 1981 годзе споўнілася таксама 415 год з дня выхаду газеты „Наша Ніва”. На старонках яе ўпершыню ўбачылі сьвет паэмы Я. Купалы „Курган”, „Бандароўна”, першыя раздзелы паэмы Я. Коласа „Новая зямля”, большасць твораў Б. Багдановіча, Ц. Гартнага, Алесья Гурдо, М. Гарэцкага, К. Буйло, Каруся Каванца і іншых. 15 ліпеня 1985 г. адзначалася 575-годдзе перамогі Грунвальдскай бітвы, якая закончылася поўным разгромам арміі крыжакоў, у якой беларускія харутвы адыгралі рашаючую роль. На 1988 год прыпала 400-годдзе прыняцця Трэцяга Статута Вялікага княства Літоўскага – помніка старажытнай беларускай мовы і юрыдычнай думкі сярэднявечча. Адзінага збору законаў 16 ст. у Эўропе, які дзейнічаў да 1845 г. Летась жа адзначыўся 100-годні юбілей лексіографа і літаратуразнаўцы Міколы Байкова. І гэтак далей і да таго падобна. А вось у галіне філіяліі чамусьці пра ўсё гэта забылі. Ніводная зь згаданых падзей не была адлюстравана на савецкіх паштовых марках. Паўстае пытанне, чаму у Савецкім Саюзе наогул, а ў нашай рэспубліцы ў прыватнасці выпускаюць так мала паштовых марак прысьвечаных Беларусі. Як мы ўжо адзначалі раней, за 72 гады існавання Савецкай улады на Беларусі было выпушчана менш за сотню марак і блёкаў прысьвечаных беларускай тэматыцы. Калі параўнаць гэта, скажым, зь такімі краінамі, як Венгрыя ці Булгарыя, колькасць насельніцтва якіх больш-менш адпавядае ліку насельніцтва Беларусі, якія толькі за 56 гадоў выпусцілі: Угоршчына 2337 марак ад 1923 да 1975 года і Булгарыя 2262 маркі. Не гаворачы ўжо пра такія былыя калёніі Партугаліі ў Афрыцы, як Ангола – 361 марка і Мазамбік – 311 марак.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

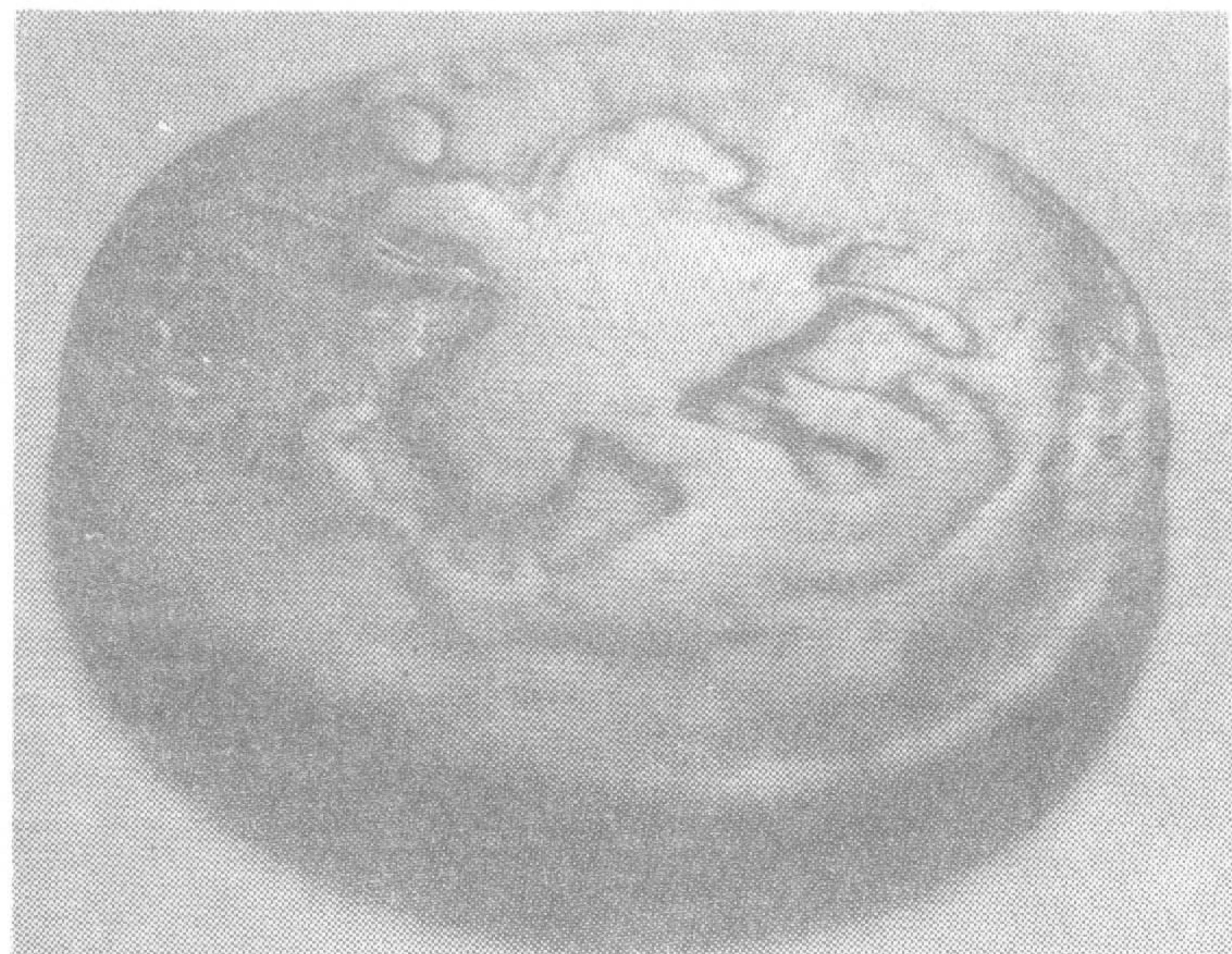

БУДЫНАК БЫЛОЙ АРШАНСКАЙ ПОШТЫ
(не захаваўся). Фотаздымак 1915 года.

Рэдкая расейская манета, знойдзеная на месцы былога аршанскага Куцеінскага манастыра.

Манастыр заснаваны ў 1631 годзе й існаваў да 1924 года. У 1956 г. будынкi манастыра зруйнаваны васкоўцамі. Навуковыя дасьледаваньні і археалагічныя раскопы тут не рабіліся. Зараз на гэтым месцы 20-я школа м. Воршы.

ЗАБАРОНЕНАЯ ТЭМА

Амаль кожны дзень у нашым грамадстве прыдчынаецца заслона над той або іншай, раней забароненай, тэмай. Сапраўды, сёньня грамадства становіцца ўсё больш і больш адкрытым. Сродкі масавай інфармацыі закранаюць такія тэмы і зьявы, пра якія раней нават думаць было забаронена.

Да гэтага часу сярод калекцыянераў адной з такіх забароненых тэм, зьяўляецца зьбіраньне савецкіх узнагарод. Зьбіраньне савецкіх ардэноў і медалёў караецца нават у крымінальным парадку.

Але зьява гэта існуе і нават пашыраецца. Да шматлікіх афіцыйных каталёгаў, савецкіх узнагарод далучаецца і так званы „самвыдат”. Да нас трапіў прэйскурант на савецкія ардэны і медалі, першую частку якога мы і прапануем вашай увазе. У гэтай частцы падаюцца амаль усе савецкія ардэны і іх кошт па цэнах так званага „чорнага рынку”:

ордэн Леніна – 3000 рублёў;
Кастрычніцкай рэвалюцыі – 500 рублёў;
Працоўнага Чырвонага Сцяга – 150 рублёў;
Дружбы народаў – 200 рублёў;
„Знак Пашаны” – 100 рублёў;

Працоўнай Славы I ступені – 300 рублёў;
II ступені – 150 рублёў;
III ступені – 100 рублёў;

Чырвонага Сьцяга – 150 рублёў;
Суворова I ступені – 5000 рублёў;
II ступені – 4000 рублёў;
III ступені – 2000 рублёў;

Ушакова I ступені – 7000 рублёў;
II ступені – 4000 рублёў;
Кутузава I ступені – 3000 рублёў;
II ступені – 2500 рублёў;
III ступені – 1500 рублёў;

Нахімава I ступені – 5000 рублёў;
II ступені – 2000 рублёў;

Багдана Хмяльніцкага I ступені – 1500 рублёў;
II ступені – 1000 рублёў;
III ступені – 500 рублёў;

Аляксандра Неўскага – 500 рублёў;

Калекцыі беларускікі на Захадзе

На Захадзе

Калекцыя вельмі папулярная на Захадзе. Найбольш відавочна збіраюцца паштовыя маркі, пры гэтым сярод філатэлістаў-беларусістаў не толькі беларусы. Прыкладам найбольш артыкулаў аб беларускіх марках у знымым часопісе „Stamp review” пішуць якраз не беларусы, а амерыканцы ды ангельцы. Дарэчы, артыкулы аб беларускіх марках зьяўляюцца ў англамоўных выданьнях увесь час. Сваім часам у саракавых і пяцідзесятых гадах у Заходняй Няметчыне было нават дзейнае таварыства беларускіх філатэлістаў.

Услед за маркамі найбольш папулярная форма калекцыяваньня гэта кніжкі. Не бібліятэкі, а зьбіраньне кніжак на нейкую адну тэму. Прыкладам, папулярныя калекцыі кніжак аб беларускіх стравах, беларускіх касцюмах. Шмат хто займаецца зьбіраньнем беларускіх паштовак, ды паштовак з беларускімі ландшафамі, гарадамі. Бывае, што беларускія паштоўкі выстаўляюцца ў амерыканскіх бібліятэках. Пару год таму Нью-Ёркская публічная бібліятэка мела выстаўку паштовак, на якой была асобная сэкцыя „Беларускія гарады на паштоўках”. Трэба тут адзначыць, што на Захадзе было выдадзена шмат паштовак з краявідамі Беларусі, з гербамі беларускіх гарадоў, а таксама паштовак прысьвечаных нацыянальным гістарычным падзеям.

Вельмі папулярныя сярод беларусаў у Злучаных Штатах Амэрыкі калекцыі лялек, апранутых у беларускія народныя касцюмы з розных рэгіёнаў Беларусі. Лялькі гэтыя часта складаюць асноўную частку беларускіх этнаграфічных калекцыяў. У Амэрыцы ёсьць калекцыянеры, якія маглі б ладзіць свае беларускія этнаграфічныя выстаўкі. У калекцыях гэтых, апрача лялек, бывае шмат ткацкіх паясоў, пасьцілак ды асабліва багатыя зборы вышываных рушнікоў. Ёсьць таксама ў беларускіх этнаграфічных калекцыях ладна вырабаў са скуры, саломы ды таксама вырабаў керамікі. Цікавы

той факт, што ў Злучаных Штатах ёсьць некалькі аматараў ганчароў, якія вырабляюць керамічныя вырабы з беларускімі арнамэнтамі: кубкі, талеркі, вазы, попельніцы і іншыя.

Пашырана на Захадзе зьбіраньне беларускіх ювелірных вырабаў, прыкладам, пярсьцёнкі ці запанкі з „Пагонямі”, прышпелкі з беларускім арнамэнтам для гальштукаў, а таксама звычайныя значкі – „Пагоні”, зьбіраньнем якіх шмат хто займаецца. Ёсьць таксама калекцыі беларускіх пячатак з „Пагоняй”, а таксама паштовак або афіцыйных блянак, аздобленых „Пагоняй”. Некаторыя калекцыянеры ў Злучаных Штатах збіраюць беларускія медалі, ардэны, значкі розных беларускіх эмігранцкіх арганізацыяў.

У Амэрыцы вельмі папулярны від калекцыяў гэта калекцыі матэрыялаў выбарчых кампаніяў, прыкладам, былі вельмі папулярныя жэтоны з надпісамі „Беларусы за Ніксана”, „Беларусы за Рэйгана і Буша”, „Беларусы за Тэфта” ды іншыя жэтоны.

Шмат хто з беларусаў мае калекцыі розных наклек, у тым ліку наклейкі на аўтамабілі з „Пагонямі”. Аднак найбольш хіба было зроблена беларускіх сувэнірных вырабаў з тэкстылю. Дзiesiąткі розных кашуляў з „Пагонямі” і з надпісамі „Беларусь”, гальштукі, розныя ўкладкі з народным арнамэнтам, аздобленыя стужкі ў адзнаку розных юбілеяў ды іншыя сувэніры і калектарскія вырабы.

Апошнім часам у Амэрыцы пашырана зьбіраньне аўтамабільных пасьцінак з нумарнымі знакамі. Аўтамабільныя нумары могуць складацца толькі з літараў, якія ўласнік аўтамабіля сам сабе выбірае. На аўтастрадах Амэрыкі можна пабачыць шмат цікавых аўтамабільных пасьцінак з рознымі надпісамі. Сябры танцавальнага гуртка амэрыканска-беларускай моладзі „Васілёк” ужо маюць на адной аўтамашыне аўтамабільны знак з надпісам „Васілёк”.

Вітаўт ЗУБКОЎСКІ.

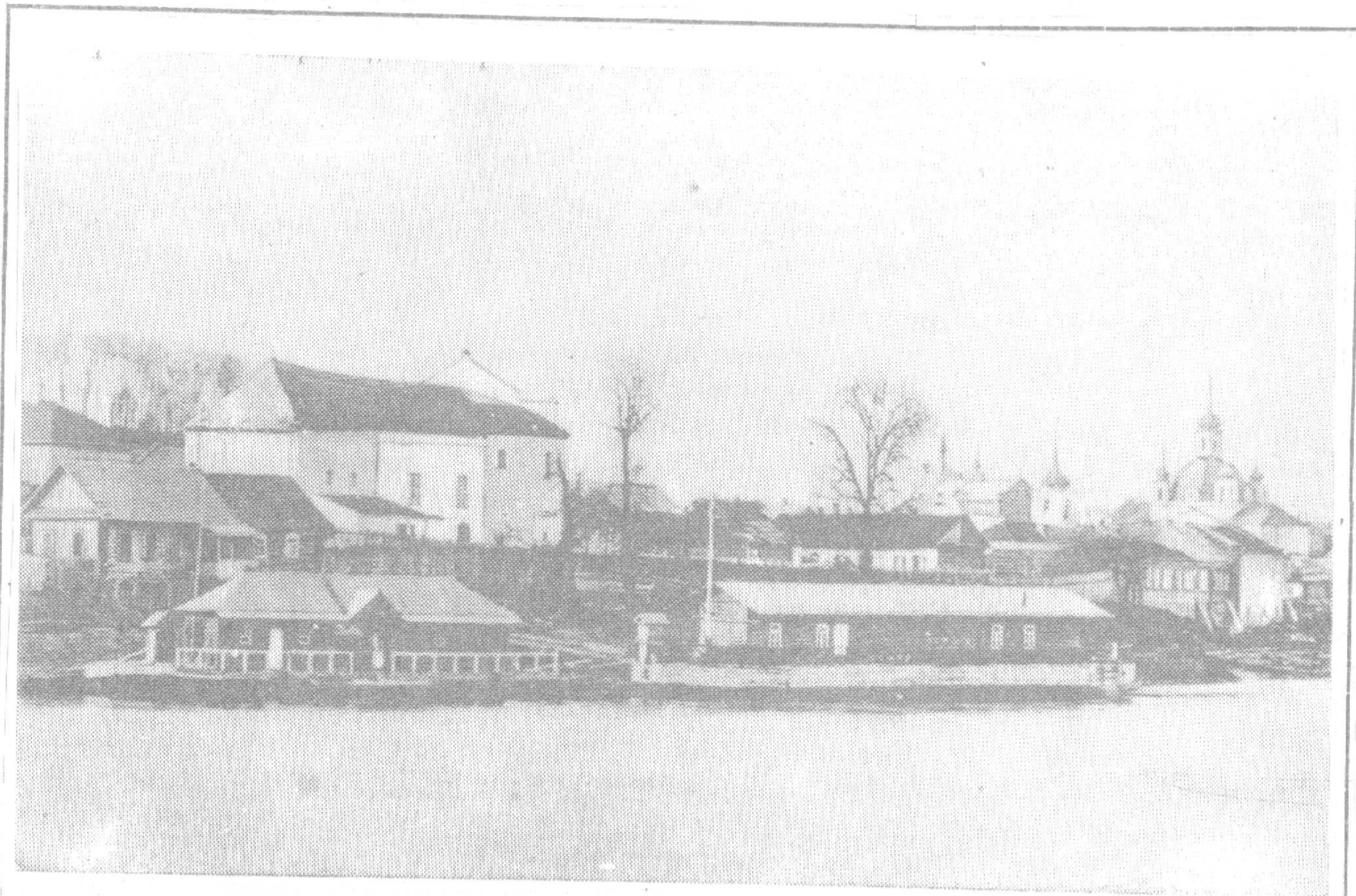
III ступені – 500 рублёў;

Аляксандра Неўскага – 500 рублёў;
Айчыннай вайны I ступені – 300 рублёў;
II ступені – 100 рублёў;

Чырвонай Зоркі – 50 рублёў;
Славы I ступені – 3000 рублёў;
II ступені – 150 рублёў;
III ступені – 50 рублёў;

„Маці-геранія” – 1500 рублёў;

„Мацярынская Слава” – I ступені – 100 рублёў;
II ступені – 50 рублёў;
III ступені – 30 рублёў.

Ворша – старажытны горад, які хутка будзе адзначаць сваё 925-годдзе. Але ў гэтым старажытным горадзе ад старой Воршы мала што засталася. Расейскія вялікадзяржаўнікі і іх верныя паслядоўнікі па зьнішчэнню беларушчыны, чыноўнікі сталінска-брэжнеўскай хэўры зрабілі сваю справу. Былі зьнішчаны дзiesiąткі выдатных помнікаў беларускага дойлідства. Ворша пазбавілася свайго гістарычнага твару. Сёння толькі старыя паштоўкі нагад-

ваюць пра гістарычную забудову Воршы. Можна сьмела сказаць, што аршанскімі помнікамі архітэктуры ганарыўся б любы эўрапейскі горад.

Найбольш буйная калекцыя аршанскіх паштовак знаходзіцца ў мясцовым краязнаўчым музэі. Ёсьць яны і ў калекцыі Вячкі Целеша з Рыгі. Мы дзякуем спадару Алесю ШЫНКЕВІЧУ за фотакопіі старых аршанскіх паштовак, адну з якіх вы бачыце тут, а вылявы астатніх будуць у наступных нумарах газэты.

425-я ўгодкі Беларускай пошты

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

Лік паштовых марак у савецкай філіяліі, якія адлюстроўваюць важнейшыя падзеі зь жыцця рэспублікі, проста мізэрна. Дык справа тут ня толькі ў паштовых марках, прысьвечаных пэўнаму юбілею, якіх у Беларусі кожны год можна налічыць некалькі дзясяткаў. Справа ў тым, што апрача юбілеяў у нас ёсць шмат тэмаў, якім можна было б прысьвяціць паштовыя маркі. Чаму б, напрыклад, не паказаць на паштовых марках такія помнікі Беларускай архітэктуры, як Сафійскі сабор, сымбаль сілы і культуры Полацкага княства. Або выдатны твор архітэктурнага мастацтва 12 ст. Спаса-Эфрасінеўскую царкву ў Полацку. Або цудоўны помнік старажытнага беларускага дойлідства Каложскую царкву ў Гародні і прыгожы помнік архітэктурнага стылю барока Фарны касцёл у Нясвіжы. Чаму не папулізаваць усё гэта праз выпуск паштовых марак.

Справа ў тым, што ў выпуску марак Масква практыкавала да гэтага часу такую жа самую дыскрамінацыйную палітыку, як і ва ўсіх іншых галінах нацыянальнага жыцця. Каб упэўніцца ў гэтым, трэба паглядзець, як была адлюстравана на

паштовых марках культура і гісторыя старэйшага брата. Надзвычайна там сустрэнеш паэтаў і пісьменьнікаў, скульптараў і біёлягаў, геёлягаў і мастакоў. Словам усё, што было вартым і патрэбным для адлюстравання.

Падсумовываючы ўсё раней сказанае, мусім сьцвердзіць, што справа Беларускай тэматыцы на савецкіх паштовых марках стаіць вельмі дрэнна, а Беларускай нацыянальнай яшчэ горш. Аднак гэта не азначае, што яна павінна заставацца такой і далей.

Беларусь павінна мець права на выпуск сваіх уласных паштовых марак. Як бы там не было, а афіцыйна БССР уважаецца сувярэннай рэспублікай, належыць да арганізацыі ААН, Сусветнага паштовага Саюзу і іншых міжнародных арганізацый. Мае свой урад, парламент і нават Міністэрства сувязі. Але ў выніку дыскрамінацыйнай палітыкі маскоўскага цэнтру і абыякавасці сваіх чыноўнікаў-янычараў у галіне філіяліі Беларусь стаіць горш за былыя афрыканскія калёніі.

Язэп БАРАЎКА.

Ці будзе ?

Прайшло больш за 70 год пасля аднаўленьня Беларускае дзяржаўнасьці ў форме Беларускай ССР. Аднак жа ў рэспубліцы да гэтага часу няма музэя гісторыі Беларусі. Так званыя Дзяржаўны музэй БССР па структуры ды ўзроўню адлюстравання гісторыі Беларусі цягне ў лепшым выпадку на звычайны раённы краязнаўчы музэй, дзе кожнай твары па пары. У ім фрагмэнты Беларускай гісторыі зшытыя белымі ніткамі па схэме 30-50 гадоў. Ды і сам аб'ём гістарычнай часткі экспазіцыі для рэспублікі да сьмешнага малы. Прадстаўленыя экспанаты фрагментарна ўзнаўляюць мінулае, павярхоўна, з тэндэнцыйным клясычным ўхілам. Уся гісторыя з палеаліту да канца 18 стагодзьдзя, як у пракрустава ложа ўціснутая ў адну невялікую залу. Надзвычай цікавы пэрыяд знаходжаньня беларусаў у складзе Вялікага княства Літоўскага паказаны з імперскіх пазіцыяў дарэвалюцыйнай дваранскай гісторыяграфіі. Не знайшлі адлюстраваньня або толькі ўскосна ўпамінаюцца многія падзеі, войны, бітвы, якія мелі вызначальнае значэньне для Беларусі.

Мне асабіста даводзілася суправаджаць гасьцеі нашай рэспублікі ў гэты музэй і было вельмі сорамна за яго. Таму лічу такое становішча ненармальным. Рэспубліка павінна ўжо даўно мець адмысловы гістарычны музэй, створаны й абсталяваны на сучасным навуковым узроўні, з экспазыцыяй бяз „белых плямаў”. Нельга дапусьціць, каб гісторыя паранейшаму была пакорлівай служкай ілжывых канцэпцыяў і поглядаў. Народ павінен ведаць сваё мінулае, такім, якім яно было.

Разьмясьціць музэй можна ў Пішчалаўскім замку, помніку архітэктуры 19 стагодзьдзя (1825 г.), які знаходзіцца ў самым цэнтры Менску на вуліцы Валадарскага. Сучаснае выкарастаньне замка Пішчалы не ўпрыгожвае горад.

У будынку цяперашняга музэя на вуліцы Карла Маркса можна зрабіць асобны музэй прыроды. Экспанаты аддзела прыроды зараз цясяцца ў паўпадвальным памяшканьні.

Цяжка не дацаніць выхаваўчы і асьветны патэнцыял музэяў, іх уплыў на разьвіцьцё навукі. Жыцьцё паказала – забыцьцё гістарычнай спадчыны абарачэньне незваротнымі

Беларусу — яго марку

БЕЛАРУСУ — ЯГО МАРКУ
Скажыце, дзе можна
набыць беларускія маркі?
Як часта яны выдаюцца?

М. БЛІЗНЯЦОЎ. Быхаў.

І вось, набраўшыся цярдзення, мы рушылі на пошукі марак. Але дарэмна, абышлі некалькі кіёскаў, заглядалі ў кніжныя магазіны — марак там не было. Нарэшце, звярнуліся ў Міністэрства сувязі БССР.

Вось што паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення сувязі рэспублікі Георгій Яўгенавіч ІГНАТО-

АБ'ЯВЫ

Набуду кнігі па гісторыі і краязнаўстве Беларусі на славянскіх мовах, выдадзеныя да 1939 г., „Большую энциклопедию” пад рэд. С. Н. Южакова, т. т. 13, 14, 22. Маю абменны фонд. Зьвяртацца на адрас: 220131, Менск-131, п/с 229, Уладзіміру.

X X X

Аргкамітэт Беларускага таварыства

калекцыянераў дапамагае ў набыцьці калекцыйнага матэрыялу беларускі для калекцыянераў, што жывуць за межамі Бацькаўшчыны.

X X X

Усе жадаючыя зьмясьціць свае аб'явы аб дапамозе ў набыцьці тых ці іншых матэрыялаў для сваіх калекцый, зьвяртаюцца на адрас рэдакцыі.

парэшце, звярнуліся ў Міністэрства сувязі СССР.
Вось што паведаміў намеснік начальніка ўпраўлення сувязі рэспублікі Георгій Яўгенавіч ІГНАТОВІЧ:

—Міністэрства сувязі рэспублікі, як вы разумееце, марак не выпускае. Мы толькі робім заказы ў МС СССР. Заказы даём да юбілеяў беларускіх пісьменнікаў, паэтаў, дзеячаў навукі. Да такіх, як 500-годдзе з дня нараджэння Скарыны, юбілеі Я. Купалы, Я. Коласа.

—А колькі марак вы заказалі ў гэтым годзе і чаму яны прысвечаны?

—У гэтым годзе мы атрымаем дзве маркі. Першая з серыі „Сталіцы саюзных рэспублік” — з відарысам плошчы Перамогі або Дома ўрада, другая — з серыі „Помнікі культуры і гісторыі” — Сафійскага сабора і Спаса-Ефрасініцкага манастыра. Колькасць іх прыкладна будзе раўняцца сямі мільёнам. Выпускаюцца яны як на беларускай, так і на рускай мовах. Разыходзяцца па розных кутках Саюза, у тым ліку, зразумела, і ў Беларусі. Гэта, на мой погляд, неабходна для пазнавання культур, гісторыі іншых народаў.

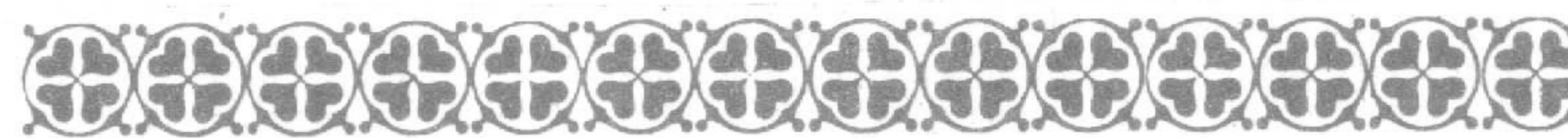
—Скажыце, ці дапамагаюць вам грамадскія, творчыя аб'яднанні ў выбары асартыменту марак на заказ?

—Так, дапамагаюць. Яны дасылаюць пажаданні, і лепшым з іх мы даём ход. Зразумела, усе просьбы выканаць не ў сілах. Ды і гандлёва-выдавецкі цэнтр „Марка” — адзіны на ўсю краіну. Гэта з'яўляецца і абмежаваннем для нас у колькасці і тыражу марак.

З вашага дазволу я заўважу, што зусім іншая справа з канвертамі, паштоўкамі. Кожны год мы даём 12–15 сюжэтаў не толькі па Мінску, але і абласцях.

(„Чырвоная змена”, №№54–55, 17 сакавіка 1990 года).

калекцыі, з'вяртаюцца на адрас рэдакцыі таварыства цыі.

цэннае і сацыяльна-адукацыйнае асяродкі патэнцыял музеяў, іх уплыў на развіццё навукі. Жыццё паказала — забыццё гістарычнай спадчыны абарачваецца незваротнымі стратамі, вядзе да нацыянальнага нігілізму і выраджэння народа, як асобнай этнічнае супольнасці.

Уладзімір ЦЯРОХІН.

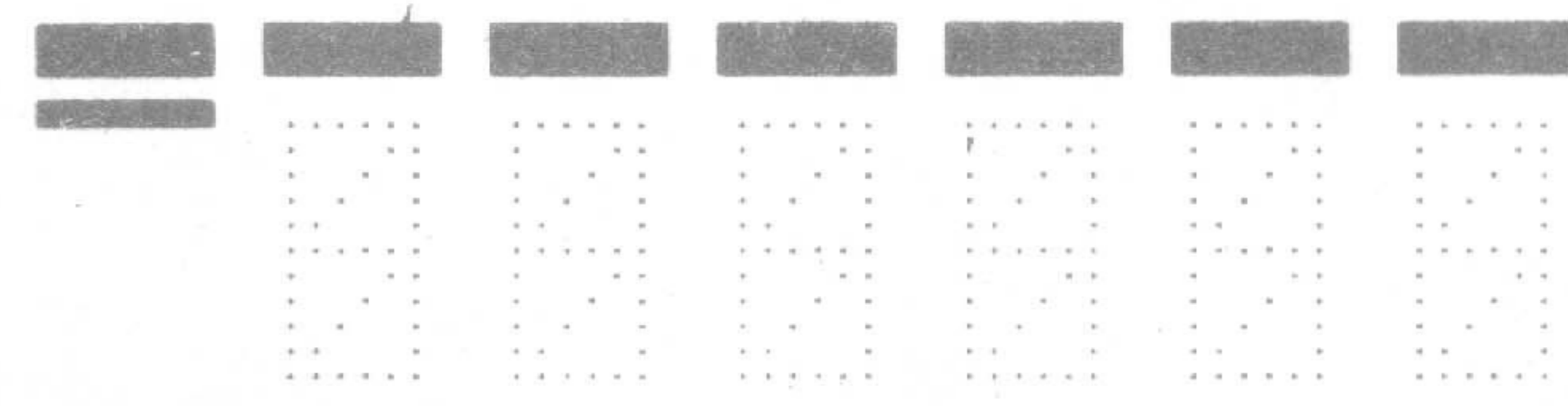

Франціск Скарына. Да 500-годдзя з дня нараджэння

Франціск Скоріна. К 500-летню со дня рождэння

Индекс предприятия связи	и адрес отправителя
--------------------------	---------------------

Пишите индекс предприятия связи места назначения

ЮБІЛЕЙНЫ КАНВЭРТ.

«Беларускі калекцыянер»

орган Арганізацыйнага камітэту Беларускага таварыства калекцыянераў

АДРАС ДЛЯ ЛІСТАВАННЯ:
211030, места Ворша, вул.
Флёрава, д. 7, кв. 16.
Сярожкіну Алесю Міхайлавічу.

ОТ. 3. 3945.

Кошт 40 кап.

Наклад 990 экз.

Нумар рыхтавалі
А. СЯРОЖКІН
і Ул. ЦЯРОХІН.